

композиції. В цілому, розглянуті тренувальні методи активізують творче уявлення студента, мотивують до винайдення нетрадиційних рішень, виховують самостійність думок.

Всі вищезазначені методи є основою становлення *професійної креативності майбутнього архітектора, яку ми розуміємо як здатність самостійно приймати рішення та нести за них відповідальність, потяг до постановки і вирішення творчих художньо-професійних проблем, обґрунтований вибір необхідних способів виконання виробничих дій та оціночне відношення до результатів, а також можливість відступити від заданого алгоритму, здібність видозмінювати форму і характер отриманої інформації, коригувати художній зміст завдань та уміння синтезувати естетичну оцінку.*

Застосування сукупності проблемних методів розвитку креативності студента-архітектора забезпечить новий якісний рівень підготовки фахівця у швидкозмінних соціальних та науково-технічних умовах, сприятиме комплексній готовності до успішної творчої самореалізації випускника у всіх галузях реальної професійної діяльності – педагогічній, науковій роботі, архітектурному проектуванні. Задачею подальшого дослідження є системна розробка дидактичних і методичних основ художнього виховання майбутнього архітектора, обґрунтування і практичне запровадження креативних освітніх технологій мистецької освіти.

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити такі висновки:

1. Архітектурна діяльність послідовно реалізує основні етапи творчого процесу: формулювання проблеми; підготовка до рішення проблеми; формування задуму; втілення задуму; перевірка і доопрацювання результатів. Творчий метод архітектора є евристичним пошуком принципово нового рішення, він характеризується передбаченням, активним відношенням до отриманої інформації, цілісністю задуму, наявністю власної програми дій, що реалізується у моделюванні архітектурної композиції, науковому дослідженні, педагогічній творчості.

2. Креативність архітектора обумовлена здібністю до професійної творчості та візуалізацією результатів, уміннями ставити творчі задачі та реалізовувати їх оптимальними художніми засобами. Реалізація креативного потенціалу образотворчої підготовки у архітектурній освіті забезпечується синтезом педагогічних методів та прийомів проблемного та пошукового характеру, зорієнтованих на паралельне формування логічних і образних компонент художньої діяльності.

3. Виховання креативності майбутнього архітектора відбувається за двома напрямками. Перша група евристично-інтуїтивних методів виховання креативності мотивує до побудови художніх образів на основі асоціацій, використання специфічно художніх способів комунікації у взаємодії мистецтв. Друга група методів спрямована на розвиток раціонального художнього мислення студентів шляхом застосування аналітичних методів навчання образотворчого мистецтва.

Література

1. *Архитектура и психология* / А.В.Степанов, Г.И.Иванова, Н.Н.Нечаев. – М.: Стройиздат, 1993. – 295 с.
2. *Бархин Б.Г.* Методика архитектурного проектирования. – М.: Стройиздат, 1993. – 436 с.
3. *Криворучко Н.І.* Творчий процес в архітектурі (логічні та інтуїтивні аспекти): Автореф. дис...канд. арх.. – Х., 2000. – 18 с.
4. *Отич О.М.* Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання. – Чернівці: Зелена Буковина, 2007. – 752 с.

УДК 373.22.091.33:7.047(072)

Бичкова Л.В.

КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ ЖИВОПИС

В статтє проанализирована программа учебной дисциплины “Живопись” и рассматривается возможность выделения модулей в ее содержании.

Ключевые слова: живопись, кредитно-модульная система, профессиональная подготовка.

Живопис є обов'язковою дисципліною у переліку дисциплін професійної підготовки фахівця з образотворчого мистецтва. Стандартний навчальний план, освітньо-професійна програма та освітньо-кваліфікаційна характеристика підготовки фахівця у цій галузі задають загальні орієнтири, але зараз не існує стандартних програм дисципліни. Викладачі мають можливість реалізовувати власні уявлення щодо цього.

Але разом з тим усі художні навчальні заклади стикнулися з потребою кредитно-модульної організації навчального процесу, що потребує виділення змістових модулів. Виникає питання, за яким принципом його здійснювати, щоб оптимально поєднати різні аспекти живопису: за об'єктом зображення (натюрморт, інтер'єр, голова людини, фігура людини і т.п.), за технологічними особливостями (акварельний, олійний живопис тощо), за технічними засобами виразності (лесування, пастозне письмо і т.д.), за сутністю живописного завдання (колористичні, світло-просторові, анатомічні, художньо-творчі особливості), інше. Наприклад, треба спеціально вчитися зображати об'єкт у природному і у штучному освітленні, форму і простір, живе і неживе, жінку і чоловіка, дитину і літню людину і так далі. Тому художник вчиться все життя, кожен його твір – це відкриття для самого себе, або і для всіх.

Отже, з одного боку, всі ці аспекти треба розглядати одночасно, з іншого – необхідно їх згрупувати у змістові модулі, інтуїтивно визначивши рейтинг та виділивши необхідну кількість кредитів.

Оскільки наші вищі навчальні заклади зорієнтовані на академічну підготовку студентів, зміст живописної підготовки у своїх базових концептуальних засадах, як правило, залишається незмінним і традиційним, зорієнтованим на реалістичне зображення. До цього часу орієнтирами щодо організації та розстановки акцентів у змісті цієї дисципліни у педагогічному вищому навчальному закладі залишаються програма Московського педуніверситету 1988 року випуску [2] та підручник Г.В. Бєди “Основи образотворчої грамоти” 1981 року випуску [1]. Підтвердженням цьому служить порівняльний аналіз змісту вказаних джерел зі змістом сучасного підручника О. С. Риндіна “Живопис. Теорія і практика” (2010 р.) [3].

Оригінальністю підручника О. С. Риндіна є обґрунтування системного підходу до навчання живопису, основний акцент у якому зроблено на “теорії живопису, методиці формування спеціального художнього бачення, свідомому підході до побудови живописного зображення натюрмортів, портрета і фігури людини” [3, 2]. Новим є не лише надання більшої уваги теорії, а й впровадження спеціальних підготовчих вправ на кожному етапі навчання для закріплення теоретичних знань. Разом з тим і сам автор визнає свою відданість традиційній реалістичній школі зображення, стверджуючи: “Станковий реалістичний живопис є фундаментом будь-якого образотворчого мистецтва” [3, 3].

Проведення контент-аналізу різних джерел дозволило визначитися із принципом виділення змістових модулів і полегшило створення у Полтавському ПНПУ імені В.Г. Короленка наскрізної програми з живопису для підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра з урахуванням кредитно-модульного принципу організації змісту (Л.В. Бичкова, І.М. Мужикова, О.О. Бабенко).

Враховуючи переважно практичний характер дисципліни і необхідність для її засвоєння не лише візуалізації всіх теоретичних понять, які розглядаються, а й експериментально-технологічного дослідження результатів їх застосування, зміст програми носить інтегративний характер: на кожному етапі навчального процесу розглядаються актуальні питання переважно всіх вказаних вище теоретичних аспектів.

Враховуючи значення кольору у живописі, колористичні аспекти розглядаються з самого початку навчання і за потребою актуалізуються у процесі виконання кожного завдання програми. Вони подаються виключно у прикладному ракурсі, оскільки базові знання щодо цього вивчаються на першому курсі у дисципліні “Основи колорознавства”.

Питання пластичної анатомії згідно з навчальним планом ґрунтовно вивчаються у відповідному курсі та аналізуються на заняттях з рисунку, тому під час виконання завдань з живопису переважно акцентується увага на колористичних та технічних аспектах зображення людського тіла.

Композиційні аспекти також розглядаються відповідно до потреб конкретного завдання програми з живопису, оскільки навчальним планом підготовки бакалавра з образотворчого мистецтва передбачено спеціальне вивчення композиції як нормативної професійно-орієнтованої дисципліни.

Наскрізна програма курсу “Живопис” відображає специфіку рівневої організації сучасної освітньої системи. Тому вона об'єднує спільною логікою наступності і послідовності програми, призначені для різних освітньо-кваліфікаційних рівнів професійного становлення майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у вищих педагогічних навчальних закладах III-IV рівнів акредитації.

У основу підходів до формування змісту програми покладені вимоги освітньо-кваліфікаційних характеристик фахівця з образотворчого мистецтва певного рівня вищої освіти та освітньо-професійних програм його підготовки. Наскрізна програма враховує також традиційний зміст вищої живописної освіти і тематичний розподіл його між курсами.

Домінантою у виділенні змістових модулів традиційно обрано принцип поетапного ускладнення об'єктів зображення від окремого предмета на тлі драперії до складного просторового натюрморту, від гіпсової голови до фігури людини в інтер'єрі. При цьому відбувається коригування мети вивчення дисципліни живопис.

Наприклад, у бакалавраті за мету визначається надання професійної живописної підготовки у вигляді базових знань, вмінь та навичок, розвиток творчих здібностей майбутнього вчителя і підготовка його до самостійної навчально-виховної роботи у межах змісту та вимог, передбачених програмами шкільного предмета “Образотворче мистецтво”, до творчого саморозвитку та самовдосконалення.

На п'ятому курсі метою є завершення повного циклу професійної живописної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, забезпечення його необхідним обсягом знань, умінь та навичок для самостійного продукування і реалізації творчих художніх та навчально-виховних ідей у загальноосвітніх та позашкільних закладах середньої освіти, для постійного власного професійного зростання.

Відповідно на початкових етапах освоєння технологій написання живописних робіт використовується більш легка для коригування зображень гуаш, потім – акварель, а далі – олійні, темперні та акрилові фарби. Враховуючи потреби майбутньої виховної діяльності вчителя та постійну необхідність його творчого самовдосконалення, технологія олійного живопису вивчається починаючи з другого курсу під час виконання самостійних та індивідуальних завдань. На старших курсах олійний живопис стає провідним. Технологія темперного або акрилового живопису розглядається теоретично і може використовуватися при виконанні індивідуальних завдань за бажанням студента. Живописні техніки вивчаються на перших курсах і надалі студент самостійно визначається з їх застосуванням.

Згідно з сучасними тенденціями зміст дисципліни “Живопис” поєднаний у такі змістові модулі:

Модуль 1. Базові поняття живопису.

Модуль 2. Натюрморт. Основи реалістичного живопису гуашшю.

Модуль 3. Натюрморт. Основи реалістичного живопису аквареллю.

Модуль 4. Натюрморт. Колірна організація живописної площини.

Модуль 5. Натюрморт. Засоби живописного відображення умов освітлення природи.

Модуль 6. Натюрморт. Засоби живописного відображення просторових особливостей природи.

Модуль 7. Голова людини. Засоби живописного відображення анатомо-конструктивних особливостей природи.

Модуль 8. Погруддя людини. Засоби живописного відображення анатомо-конструктивних особливостей природи.

Модуль 9. Напівфігура людини. Засоби живописного відображення анатомо-конструктивних особливостей природи.

Модуль 10. Фігура людини. Засоби живописного відображення анатомо-конструктивних особливостей природи.

Модуль 11. Живописний портрет. Теоретичні основи.

Модуль 12. Живописний портрет. Засоби відображення індивідуальних рис характеру.

Модуль 13. Тематичний живописний портрет.

Модуль 14. Живописний портрет. Методика роботи над художнім образом.

Модуль 15. Портрет як реконструкція.

Залежно від фактичного середнього рівня підготовленості студентів у групі та власних уявлень щодо логіки поєднання вказаних вище специфічних аспектів під час викладання живопису як навчальної дисципліни, викладач має право, укладаючи робочу навчальну програму дисципліни, методично обґрунтовано вносити корективи у композицію поданих у програмі змістових модулів. Важливо при цьому дотримуватись визначеного програмою обсягу змісту та передбачених програмою логіки викладання і послідовності домінантної тематики практичних завдань (таблиця 1).

Якщо кількість академічних годин, відведених навчальним планом спеціальності на вивчення дисципліни “Живопис”, потребує більшої кількості завдань, під час укладання робочої програми викладач може додати завдання, які корелюються із змістом програми.

Таблиця 1. Загальний розподіл змістових модулів між семестрами

курс	I		II		III		IV		V		VI	
семестр	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
змістовий модуль	1,2	3,4	5	6	7	8	9	10	11,12	13	14,15	-

Література

1. **Беда Г.В.** Основы изобразительной грамоты: Рисунок, живопись, композиция: Учебное пособие для студентов пед. ин-тов по спец. №2109 / Г.В. Беда. – М.: Просвещение, 1981. – 239 с.
2. **Живопись** // Программы для педагогических институтов / Сост. Е.В. Шорохов, С.Е. Игнатъев, А.А. Унковский и др. - Сборник №14. – М.: Просвещение, 1988. – С. 26-41.
3. **Рындин А.С.** Живопись. Теория и практика: Учебное пособие. 2-е изд. / А.С. Рындин – Одесса: КП ОГТ, 2010. – 288 с.

УДК 373.22.091.33:7.047(072)

Самойленко Ю. О.

ФУНКЦІ МАЙСТЕР-КЛАСУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

В статтє виделены разные формы мастер-классов по живописи и проанализированы их функции в подготовке будущего учителя изобразительного искусства.

Ключевые слова: живопись, мастер-класс, учитель изобразительного искусства.

Суттєвим компонентом змісту професійної підготовки майбутнього фахівця з образотворчого мистецтва є живопис, який входить до переліку базових дисциплін навчального плану. Його значення для мистецької підготовки підтверджується наявністю великої кількості ґрунтовних праць щодо історії розвитку, персоналій, технік і технологій виконання (Г. Беда, В. Візер, О. Зайцев, Ю. Волков, Ю. Грінберг, Д. Кіплік, О. Яшухін, інші).

Але значення живопису у педагогічному аспекті виходить за межі мистецької підготовки і формування творчої особистості. З раннього віку починається ознайомлення з ним на уроках мови, літератури, природознавства, географії, художньої культури тощо.

Під впливом живопису здійснюється активне формування у школярів різноманітних особистісних якостей, і перш за все – здатність до художнього пізнання. Аналізуючи це поняття, Л.В. Нечаєва пише: “У художньому пізнанні як процесі в діалектичній єдності зливаються споглядання й абстракція, переживання і мислення, розум і уява, логіка та інтуїція“ [3,72]. Домінантною якістю, сформованою у цьому процесі, є естетичний смак. Естетичний смак – важлива якість гармонійно розвиненої особистості, що допомагає розуміти, оцінювати прекрасне та насолоджуватись ним у житті і мистецтві. Оптимальні умови для його формування засобами живопису створюються на уроках образотворчого мистецтва. Тому живописна підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва відіграє важливу роль у його фаховому становленні.

Отже, з огляду на важливість живописного компоненту у підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва як митця і як педагога, постійно актуальними є пошуки засобів досягнення більшої ефективності процесу живописної підготовки. Серед добре відомих засобів активізації зацікавленості студентів у творчому саморозвитку є ознайомлення з творчістю митців. Однією з форм реалізації цього засобу є майстер-класи. Побіжне згадування про них можна знайти у багатьох методичних джерелах, проте на наш погляд, як педагогічний засіб ця форма залишається не достатньо дослідженою. Спроби дізнатися більше про феномен майстер-класу через систему Інтернет показали, що зараз майстер-класи є дуже розповсюдженою формою спілкування з яскравою особистістю не лише у мистецькій галузі. Вони активно використовуються як навчальний засіб у сфері бізнесу, маркетингу, медицини, політології тощо.

Нові культурно-освітні та розважальні комплекси, що прийшли на місце клубів, використовують цей термін для назви різних за своєю формою акцій: зустрічей і концертів, курсів і